

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
25.5.2012
Taltionumero
1382
Diaarinumero
1475/3/11

1 (8)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A

Päätös, jota valitus koskee

Helsingin hallinto-oikeus 24.3.2011 nro 11/0348/6

Asian aikaisempi käsittely

A on hakenut vammaispalvelulain nojalla vaikeavammaisen kuljetuspalvelua.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan alainen viranhaltija on 5.5.2009 hylännyt A:n hakemuksen sillä perusteella, että A ei ole vammaispalvelulaissa tarkoitettu vaikeavammaisen henkilö.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasiainjaosto on 17.6.2009 § 44 pyytännyt viranhaltijan päätöksen.

Helsingin hallinto-oikeus on 24.11.2009 päätöksellään nro 09/1196/6 A:n valituksesta kumonnut yksilöasiainjaoston päätöksen ja palauttanut asian jaostolle koematkan suorittamiseksi ja uudelleen käsiteltäväksi.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan alainen viranhaltija on 7.7.2010 hylännyt A:n hakemuksen kuljetuspalvelusta sillä perusteella, että A:ta ei voida pitää kuljetuspalveluiden suhteen vaikeavammaisena henkilönä. Päätöksen mukaan A oli kieltäytynyt fysioterapeuttien kotikäynnistä koematkan suorittamiseksi. Sen sijaan hän oli tullut 24.5.2010 tapamaan fysioterapeutteja heidän toimipisteeseensä.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasiainjaosto on 15.9.2010 § 69 pyytännyt viranhaltijan päätöksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n valituksen yksilöasiainjaoston päätöksestä.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammapalvelulaki) 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammapalveluasetus) 5 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Asiakirjoihin liitetystä lääkärintodistuksesta ilmenee, että A:lla on muun muassa sydämen vajaatoiminta, verenpainetauti, diabetes ja monihermotulehdus. Lääkäri A:n 28.4.2009 päivätyn lääkärintodistuksen mukaan A pystyy kävelemään noin 10 metriä kerrallaan. A joutuu käyttämään nitrosuihketta usein ja kävelyssä on pidettävä taukoja. Lääkäri on suositellut taksisetelien myöntämistä, koska liikkuminen on hitaanlaista ja taksiseteleistä olisi suuri apu. Lääkäri B:n 29.6.2010 päivätyn lääkärintodistuksen mukaan A on käynyt muutamana kerran fysioterapeuttien ohjaamalla kuntosalikäynnillä, mutta koska liikkuminen kotoa on hankalaa, hän ei enää pääse niissä käymään. A:n yleiskunnon, sosiaalisen kanssakäymisen ja kotona asumisen tukemiseksi lääkäri on suositellut taksisetelien myöntämistä A:lle, jotta liikkuminen kaupungille sekä senioritoimintoihin olisi mahdollista.

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan A tuli 24.5.2010 itsenäisesti palveluliikenneautoa käyttäen kotihoidon fysioterapeuttien toimintapisteeseen. Fysioterapeuttien mukaan A kävelee kahden kävelysauvan tuella. Hän lepää 20–30 metrin välein seisoen ja nojaten sauvoihin.

A on kieltäytynyt hänelle tarjotusta mahdollisuudesta koematkan suorittamiseen, mutta on itsenäisesti pystynyt palveluliikenneautoa käyttäen käymään fysioterapeuttien luona. Kun otetaan huomioon mainitut seikat sekä esitetyistä lääkärintodistuksista ja asiakirjoista muutoin A:n sairauksista ja niiden aiheuttamista liikkumisrajoituksista saatu selvitys kokonaisuutena, A:ta ei ole pidettävä edellä mainitussa asetuksessa tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä kuljetuspalvelujen suhteen. Jaoston päätöstä ei ole syytä muuttaa.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden päätös kumotaan ja että hänelle myönnetään vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelu.

A on 77-vuotias vakavasta sydämen vajaatoiminnasta kärsivä vaikeasti liikuntarajoitteinen ikäihminen. A on ehtinyt saada kaksi sydäninfarktia ennen viiden suonen ohitusleikkausta vuonna 1990. Hänellä on todettu lisäksi ainakin yksi aiemmin läpikäyty aivoinfarkti. Näiden lisäksi A:lla on useita vaikeita perussairauksia kuten diabetes, korkea verenpaine, moninivelrikko, munuaisten vajaatoiminta ja vaikeita tasapainovaikeuksia sekä huono kuulo ja näkö. A on kaatunut useita kertoja pihalla ja kotona. A on saanut täysimääräistä vammaispalvelulain mukaista kuljetustukea 1990-luvun, jonka jälkeen se on poistettu 2000-luvulla sillä perusteella, ettei hän ole lain tarkoittama vaikeavammainen.

A ei ole 1980-luvun jälkeen selviytynyt itsenäisesti kodin arkipäivään liittyvistä toiminnoista, kuten siivouksesta. Kuljetuspalvelun epäämisen seurauksena A on joutunut luopumaan 2000-luvun alusta kaikista harrastuksistaan, virkistätymismahdollisuuksistaan ja ystävien tapaamisesta sekä lisäksi monesta jokaiselle ihmiselle inhimillisesti erityisen tärkeästä tilaisuudesta kuten ystävien hautajaisista ja syntymäpäivistä, ellei omilla ole ollut mahdollisuutta auttaa A:ta.

A on ollut 2010 kevään aikana tapahtuneen sydäninfarktin jälkeen usean sairaalajakson ja kuntoutuksen jälkeen jälleen kotona omaisten ja tuttavien avustuksella. Sairaalan 28.9.2010 päivätystä epikriisistä käy ilmi, että A kykenee liikkumaan vain muutamia metrejä ilman voimakasta rasitusta.

A on saanut kolme sydäninfarktia, on täysin omaisten avun varassa ja on kärsinyt syksystä 2010 alkaen sydämen vajaatoiminnasta ja kiputiloista myös lepotilassa. Silti sosiaali- ja terveysvirasto on sitä mieltä, että hän kykenee ilman kohtuutonta haittaa käyttämään julkisia liikennevälineitä.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasiainjaosto on antanut selityksen. Koska A ei ole suostunut koematkan tekemiseen, ei viranhaltijalla ole ollut muuta mahdollisuutta kuin todeta, että käytettävissä olevien tietojen perusteella A ei ole vammaispalveluasetuksen 5 §:ssä määritelmän tarkoittama vaikeavammainen henkilö. Hakijalla on useita sairauksia, jotka vaikuttavat toimintakykyä alentavasti, joten hänet on ohjattu hakemaan sosiaalihuoltolain mukaista kuljetustukea kahdeksan yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa.

A on antanut vastaselityksen, jota hän on täydentänyt. Suurin syy liikkumisen vaikeuteen on sydämen vajaatoiminta ja vaikea nivelrikko. A:n kävely ja liikkuminen on ollut vaikeaa jo 1990-luvulla ja 2000-luvun alusta jo erittäin vaikeaa. A pystyy kävelemään vain muutamia metrejä ja tarvitsee pääsääntöisesti saattajan avukseen.

A on jo 1990-luvulla käynyt useissa eri fysioterapeuttien tekemissä testeissä, joissa liikkuminen sekä nouseminen ja laskeutuminen portailla on todettu erittäin vaikeiksi. A ei ole kieltäytynyt kävelytestin tekemisestä. Hän on ainoastaan kertonut olevansa huonossa kunnossa ja tulevansa kävelytestiin heti kun voisi. A:n kotona ei ole tilaa kävelytestin tekemiseen. A on 24.5.2010 saapunut fysioterapeuttien toimipisteeseen kävelytestin tekemistä varten, mutta testiä ei kuitenkaan tehty, vaan A ohjattiin kuntosalitestiin. Äkillisen rasituksen seurauksena A:n kunto on romahtanut ja hän on joutunut sairaalahoitoon, missä hänellä on todettu olleen uusi sydäninfarkti. A on tämän jälkeen joutunut useita kertoja sydämen vajaatoiminnan vuoksi sairaalaan, mutta hänen kuntonsa ei ole enää palautunut kevään 2010 tasolle. A joutuu nyt liikkumaan pyörätuolin avulla ulkopuolisten avustuksella.

A on vaikeasta liikuntarajoitteisuudestaan huolimatta vielä henkisesti toimintakykyinen ja hänelle kuuluisivat kaikki ne lain edellyttämät liikumis- ja virkistysmahdollisuudet, jotka vaikeavammaisille kuuluvat.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus kumoaa Helsingin hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveystieteiden yksilöasiainjaoston päätökset ja palauttaa asian yksilöasiainjaostolle kuljetuspalvelujen myöntämistä varten uudelleen käsiteltäväksi.

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (jäljempänä vammaispalvelulaki, 380/1987) 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suorituakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulain 10 §:n mukaan tarkemmat perusteet palvelujen ja tukitoimien saamiselle säädetään asetuksella.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammaispalveluasetus) 4 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattajapalveluineen kuuluu vaikeavammaisen henkilön työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistykseen tai muun sellaisen syyn vuoksi tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset.

Vammaispalveluasetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Vammaispalveluasetuksen 6 §:n mukaan kuljetuspalveluja on järjestettävä edellä 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien töiden ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi vähintään kahdeksantoista yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluvaa matkaa kuukaudessa.

Hallituksen esityksessä laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista sekä laiksi sosiaalihuoltolain 17 §:n muuttamisesta (HE 219/1986 vp) lausutaan s. 4, että vaikeavammaisten tasa-arvon kannalta on tärkeää, että heidän mahdollisuutensa saada kohtuullinen määrä heidän omatoimisen suoriutumisen vuoksi välttämättömiä erityispalveluja ja tukitoimia tulisi valtakunnallisesti yhdenmukaisesti turvatuksi. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan kunnille säädettäväksi erityinen järjestämisvelvollisuus sellaisten palvelujen ja tukitoimien osalta, jotka ovat vaikeavammaisten henkilöiden itsenäisen suoriutumisen kannalta välttämättömiä. Tällaisiksi on katsottu muun muassa kuljetuspalvelut.

Hallituksen esityksessä lausutaan edelleen (s. 6), että liikkuminen on eräs olennaisimpia osallistumisen edellytyksiä. Koulunkäynti, työ ja harrastukset edellyttävät mahdollisuutta liikkua. Lakiehdotuksen mukaisilla kuljetuspalveluilla turvattaisiin myös vaikeimmin vammaisille henkilöille kohtuulliset liikkumismahdollisuudet samoin kustannuksin kuin muillekin kansalaisille.

Hallituksen esityksen lain 8 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan (s. 13) kuljetuspalveluja järjestettäisiin asetuksella tarkemmin säädettävin perustein sellaiselle vaikeavammaiselle henkilölle, joka ei vammansa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Tällaisia ovat muun muassa vaikeasti liikuntavammaiset, kuurosokeat sekä sokeat henkilöt. Kuljetuspalveluja voidaan tarvittaessa täydentää sosiaalihuoltolain mukaisilla kotipalveluilla, joihin kuuluvat muun muassa saattopalvelut.

Asiassa saatu selvitys

Asiakirjoissa olevista lääkärinlausunnoista ilmenee, että A sairastaa sydämen vajaatoimintaa, sepelvaltimotautia, verenpainetautia, diabetesta, polyneuropatiaa, kihtiä ja moninivelrikkoa. Lisäksi A:lla on huomattavaa ylipainoa ja huimausta, ja hänen alaraajojensa lihasvoimat ovat heikentyneet. Asiakirjoissa on lääkärinlausuntoja vuosilta 2005–2010. Jo 25.8.2005 päivätyssä lausunnossa todetaan A:n yleisen toiminnanvajausten vastaavan huomattavan haitan luokkaa. 29.6.2010 päivätyn lääkärinlausunnon mukaan A:n liikkuminen on hankalaa ja hän pystyy kulkemaan lyhyitä matkoja kahteen keppiin tukeutuen. Sairaalan 28.9.2010 päivätyistä epikriisistä käy ilmi, että A:n suorituskkyky on erittäin huono ja kävelymatka vain muutamia metrejä rollaattorin kanssa. A on itse ilmoittanut tarvitsevänsä nykyisin pyörätuolia.

Johtopäätökset

A:n sairauksista on esitetty selvitystä, ja hänen tilansa on jatkuvasti huonontunut. A:lla on lukuisten sairauksiensa takia erityisiä vaikeuksia liikkumisessa, eikä hän voi sairauksiensa takia käyttää julkisia liikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. A:n terveydentilasta esitetty selvitys huomioon ottaen hänen hakemustaan ei ole voitu hylätä sillä perusteella, että koematkaa ei ole suoritettu. A:ta on esitetyn selvityksen perusteella pidettävä kuljetuspalveluja järjestettäessä vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa ja vammaispalveluasetuksen 5 §:ssä tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä. Tämän vuoksi Helsingin hallinto-oikeuden ja sosiaali- ja terveystieteiden yksilöasiainjaoston päätökset on kumottava ja asia palautettava yksilöasiainjaostolle lakisääteisten kuljetuspalvelujen myöntämistä varten.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Pekka Vihervuori

Pirkko Ignatius

Matti Halén (t)

Eija Siitari-Vanne

Alice Guimaraes-Purokoski

Asian esittelijä,
oikeussihteeri Henna Rintala

Jakelu

Päätös

A, maksutta

Jäljennös

Helsingin hallinto-oikeus

Sosiaali- ja terveystieteiden yksilöasiainjaosto